

Älvkarleby
kommun

Riktlinjer för avgiftshandläggning inom Omsorgsförvaltningen

Älvkarleby
kommun

Antagen av: Omsorgsnämnden , 2020-06-09 § 29

Senast reviderad:

ÄKF-nummer:

Handläggare/författare: Cecilia Vainio, Enhetschef Bistånd- och försörjningsstödsenheten.

Innehållsförteckning

1. Allmänt	3
1.1 Syftet med riktlinjerna	3
1.2 Allmänt om avgifter inom vård och omsorg.....	3
1.3 Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade	3
1.4 Socialtjänstlagen och Hälso-och sjukvårdslagen.....	4
2. Om handläggningen	4
2.1 Sekretess	5
2.2 Lagrum.....	5
2.3 Prisbasbelopp.....	5
3. Avgiftsberäkning utifrån betalningsförmåga inom högkostnadsskyddet	6
3.1 Beräkning av förbehållsbelopp och avgiftsutrymme	6
3.2 Inkomster	6
3.3 Boendekostnad.....	7
3.4 Minimibelopp	7
3.4.1 Minimibelopp på särskilt boende.....	7
3.4.2Höjning beräknas enligt följande.....	7
3.4.3 Sänkningarna beräknas enligt följande	8
3.5 Högkostnadsskydd- Maxtaxa.....	8
3.5.1 Avgifter som ingår i maxtaxan	8
3.5.2 Avgifter som inte ingår i maxtaxan	8
3.6 Avgiftsbefrielse.....	8
4. Jämkning av avgifter	8
4.1 Dubbla boendekostnader.....	8
4.2 Särskild beräkning för att kvarboende inte ska drabbas oskäligt	9
5. Reducering av avgifter	9
5.1 Frånvaro särskilt boende.....	9
6. Avgiftshandläggning	9
6.1 Debitering av avgift	9
6.2 Hyror i särskilda boendeformer	9
6.2.1 Hyressättning i kommunala boendeformer.....	9
6.2.2 Hyressättning i boendeform hos annan vårdgivare.....	9
6.2.3 Hyreskontrakt.....	9

6.2.4 Debitering av hyror i särskilda boendeformer	9
6.2.5 Byte av bostadstyp	9
6.3 Vilka ska betala avgift	10
6.4 Inkomstförfrågan	10
6.4.1 Bostadstillägg.....	10
6.5 Omprövning och ändring av avgiftsbeslut.....	10
6.6 Den enskildes skyldigheter	10
6.7 Tilläggsdebitering	10
6.8 Återbetalning	10
7. Omprövning och ändring av avgifter	10
7.1 Årlig omprövning	10
7.1.1 Ändring av beslut om avgift	10
7.2 Delegering av olika beslut om avgifter.....	11
7.3 Utformning av avgiftsbeslut	11
8. Egenavgifter för vuxna.....	11
8.1 Egenavgift vid placering.....	11
8.1.1 Insatser med syftet behandling	11
8.1.2 Insatser med syftet andra stöd och hjälpinsatser.....	12
8.1.3 Betalning av egenavgift vid stöd och omvårdnadsboende.....	12
8.2 Krav på ersättning och eftergift	12
9. Egenavgifter för föräldrar vars barn får vård utanför hemmet	12
9.1 Föräldrars ersättningsskyldighet till kommunen.....	13
9.2 Beräkning av ersättningen	13
10. Överklagande	13
10.1 Överklagande av kommunens avgiftssystem.....	13
10.2 Överklagande av enskilt avgiftsbeslut.....	13

1. Allmänt

1.1 Syftet med riktlinjerna

Riktlinjerna beskriver på vilka grunder förvaltningen tar ut egenavgifter av enskilda. Detta ska leda till en enhetlig och likvärdig hantering inom hela förvaltningen. Riktlinjerna är i första hand ett stöd för avgiftshandläggare.

1.2 Allmänt om avgifter inom vård- och omsorg

Kommunen har rätt att ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter de tillhandahåller. Vård och omsorg är en sådan verksamhet med sådana tjänster.

Vård- och omsorgsavgifterna är inkomstprövade. Det är viktigt för att ingen av ekonomiska skäl ska behöva tacka nej till vård och omsorg.

Den sammanlagda summan av avgifter för omvårdnad och service, hemsjukvård, trygghetsbesök och trygghetslarm får inte överstiga det lagstadgade högkostnadsskyddet, den så kallade maxtaxan.

1.3 LSS - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS)

När det gäller Lag om stöd och service till vissa funktionshindrade (LSS) ska insatserna tillförsäkra den enskildes **goda** levnadsvillkor vilket innebär att kommunens ska främja jämlikhet i levnadsvillkor och full delaktighet i samhällslivet för de personer som lagen omfattar. Målet ska vara att den enskilde får möjlighet att leva som andra i samhället.

Hur och när avgifter kan tas ut av kommunen i samband med insatser enligt LSS regleras i §§ 18,19 och 20.

Kommunen har enligt 18 § LSS rätt att ta ut en avgift som motsvarar den assistansersättning som Försäkringskassan beviljat den enskilde i de fall då kommunen utför assistansen.

Kommunen får vidare enligt 19 § LSS ta ut skäliga avgift för bostad samt kultur- och fritidsaktiviteter av dem som har ålderspension, hel garantipension, hel sjukersättning eller hel aktivitetsersättning.

Föräldrarna har vårdnaden om ett barn till barnet fyller 18 år eller gifter sig. Detta innebär också att föräldrarna har underhållsskyldighet till dess att barnet fyllt 18 år. Efter 18 års ålder upphör föräldrarnas underhållsskyldighet om inte barnet går i skola t.ex. gymnasieskola då kan föräldrarna blir underhållsskyldiga fram till att barnet fyllt 21 år.

Om någon som är under 18 år och får omvårdnad i ett annat hem är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader för omvårdnaden. I LSS 20 § framgår att föräldrar är skyldiga att bidra till kommunens kostnader när barnet får omsorg i annat hem än det egna. Kommunen får i dessa fall rätt till underhållsbidrag som avser barnet.

I LSS-förordningen 5§ hänvisas till socialtjänstförordningen 6 kap. där det framgår att ersättningen ska bestämmas efter samma grunder som om det gällde att bestämma återbetalningsskyldighet för var och en av föräldrarna enligt lagen (1996:1030) om underhållsstöd. Beräkningen ska således göras på var och en av föräldrarna, även om de är sammanboende. Föräldrarna kan ha olika antal barn. Det belopp som var och en av föräldrarna

ska bidra med får dock inte överstiga vad som för varje tid motsvarar högsta underhållstödsbelopp.

Avgifterna får inte överstiga kommunens självkostnader. Kommunen ska se till att den enskilde får behålla tillräckliga medel för sina personliga behov. Kommunen tar ut en avgift för kost vid korttidsvistelse enligt LSS. Några andra avgifter får kommunen inte ta ut i samband med insatser enligt LSS.

1.4 Socialtjänstlagen och Hälso- och sjukvårdslagen

I Socialtjänstlagen (SoL) som reglerar äldre- och handikappomsorgen finns inskrivet att lagen ska ge medborgarna rätt till **skälig** levnadsnivå. En del personer får stöd både genom SoL och LSS och det är därför viktigt att klargöra skillnaden utifrån lagarna. Skälig levnadsnivå är en lägre levnadsnivå och kan i större utsträckning variera mellan kommunerna.

Lagen ger kommunerna ett ramverk som gäller i hela landet. Däremot är kommunerna fortfarande suveräna i att fastställa sin egen taxa inom hemtjänsten. Taxan måste fastställas av kommunfullmäktige och kan överklagas genom kommunalbesvär. Den taxan kan vara utformad på flera olika sätt. Den taxekonstruktion som reglerar förändringar mellan åren genom indexuppräknings kan inte överklagas annat än vid det tillfälle som taxan antogs i kommunfullmäktige. Däremot i de kommuner som tar upp taxan till nya beslut inför varje år kan medborgarna överklaga det kommunala beslutet vid respektive tillfälle.

Hur och när avgifter kan tas ut av kommunen i samband med insatser enligt Socialtjänstlagen och vid kommunal hälso- och sjukvård regleras i socialtjänstlagen (SoL), 8 kap, Hälso- och sjukvårdslagen § 26 samt genom kompletterande föreskrifter i Socialtjänstförordning (2001:937) 6 kap.

2. Om handläggning

Handläggningen ska vara av god kvalitet.

Detta förutsätter:

- Professionell och rättssäker bedömning
- Information om vilka möjligheter till stöd och hjälp som finns att tillgå
- Systematisk dokumentation

Kommunallagen innehåller de viktigaste bestämmelserna för kommunens verksamhet. Den gäller för all verksamhet med undantag om det finns en speciallagstiftning som tar över. Kommunallagen bestämmer alltså vad en kommun får göra. Kommunen får ta hand om allt som är av allmänt intresse och som har anknytning till kommunens område eller deras medlemmar och som inte ska tas om hand enbart av staten, en annan kommun, ett annat landsting eller någon annan.

Kommunens måste behandla alla sina medlemmar lika, **likställighetsprincipen**, om det inte finns sakliga skäl att inte göra det. Det är därför viktigt att kommunfullmäktige fastställer vilka regler som ska gälla för deras medlemmar.

Kommuner får driva näringsverksamhet, om den drivs utan vinstsyfte och går ut på att tillhandahålla allmännyttiga anläggningar eller tjänster åt medlemmarna i kommunen.

Kommuner och landsting får ta ut avgifter för tjänster och nyttigheter som de tillhandahåller. För tjänster eller nyttigheter som kommuner är skyldiga att tillhandahålla, får de ta ut avgifter bara om det är särskilt föreskrivet. Tar en kommun ut en avgift får den aldrig vara högre än vad det kostar kommunen att utföra tjänsten. Det kallas för **självkostnadsprincipen**.

2.1 Sekretess

Underlag som används vid avgiftsberäkning är att anses som sekretesshandlingar.

Sekretess gäller inom socialtjänsten för uppgift om enskilds personliga förhållanden, om det **inte** står klart att uppgiften kan röjas utan att den enskilde eller någon närstående lider men.

Sekretess till skydd för enskild gäller inte i förhållande till den enskilde själv och kan i övrigt helt eller delvis tas bort av den enskilde. Sekretess för uppgift till skydd för en underårig gäller även i förhållande till vårdnadshavaren och får inte tas bort av denne, om det kan antas att den underårige lider betydande men om uppgiften röjs för vårdnadshavaren.

2.2 Lagrum

Vård och omsorgsförvaltningens avgiftssystem och dess tillämpningsregler styrs av flera lagar, rekommendationer och förordningar. Till dessa hör följande:

- SoL - Socialtjänstlagen (2001:453)
- LSS - Lagen om stöd och service till vissa funktionshindrade (1993:387)
- HSL - Hälso- och sjukvårdslagen (1992:567)
- BTPL - Lag om bostadstillägg för pensionärer (2001:761)
- Lag om vissa kommunala befogenheter (2009:47)¹
- Inkomstskattelagen (1999:1229)
- KL - Kommunallagen (1991:900)

¹ Denna lag ersätter Lag om kommunalt stöd till boende (1993:406)

- Rekommendationer från Livsmedelsverket
- Rekommendationer från Konsumentverket

2.3 Prisbasbelopp

Flera av de belopp som används för att beräkna avgifter för äldre- och handikappomsorgen är knutna till det så kallade prisbasbeloppet. Bestämmelser om högkostnadsskydd och förbehållsbelopp knyts, enligt bestämmelsen i SoL 8 kap 3 §, till prisbasbeloppet som förändras varje år. Prisbasbeloppet räknas fram på grundval av ändringarna i det allmänna prisläget enligt bestämmelserna i socialförsäkringsbalken (SFS 2010:110).

Beräkningarna görs med utgångspunkt i förändringen av konsumentprisindex och fastställs från och med den 1 april till och med 31 mars.

3. Avgiftsberäkning utifrån betalningsförmåga inom Högkostnadsskyddet

3.1 Beräkning av förbehållsbelopp och avgiftsutrymme

Bruttoinkomst

-Skatt

=**Nettoinkomst**

Boendekostnad

+Minimibelopp

-Individuella avdrag

+Individuella tillägg

= **Förbehållsbelopp**

Nettoinkomst

-Förbehållsbelopp

=**Avgiftsutrymme** (Betalningsförmåga)

3.2 Inkomster

Följande pensioner räknas:

- Inkomstpension
- Garantipension
- Tillägspension
- Premiépension
- Tjänstepensioner såsom Alecta, AMF, SPP, SPV och KPA
- Privat pensionsförsäkring
- Utlandspension (skattad i Sverige)
- Utlandspension (skattefri)
- Efterlevandepension
- Änkepension
- Äldreförsörjningsstöd

Följande inkomster räknas:

• Lön, inkomst vid uthyrning av bostad, bostadstillägg/bostadsbidrag, föräldrapenning, beskattningsbar del av vårdnadsbidrag, livränta, A-kassa, aktivitetsersättning, sjukersättning, Inkomst av näringsverksamhet, överskott av kapital (Ränteinkomster och utdelningar på aktier), Sjukersättning från AGS för sjukfall som inträffat före år 1991, Stipendier om dessa överstiger 3000 kr, samt studiemedel i form av studiebidrag.

Vid avgiftsberäkning läggs sammanboende makars inkomster samman och fördelas därefter med hälften på vardera maken. Eftersom biståndsbeslut gäller enskild person var för sig och insatser kan variera mellan makar, beräknas avgiften för vardera person. Boendekostnaden fördelas med hälften på vardera maken. Till skillnad från sammanboende gifta så beräknas inkomster för personer som delar hushåll men som inte är gifta, enbart på den enskilde personens inkomster. Var och ens inkomster beräknas var för sig. Detta beror på att sammanboende som inte är gifta inte har laglig underhållsskyldighet mot varandra.

3.3 Boendekostnad

För hyreslägenhet räknas bruttohyra inklusive uppvärmning. För bostadsrätt räknas hyra/avgift till bostadsrättsförening, 70% av räntekostnaderna som tagits med bostadsrätten som säkerhet samt drifts- och uppvärmningskostnader.

För hus/villa räknas fastighetsskatt, tomträttsgäld, 70 % av räntekostnaderna som tagits med huset/villan som säkerhet samt drifts- och uppvärmningskostnader.

För att andra kostnader ska räknas med ska de utgöra faktiska boendekostnader. Prövning sker individuellt och rådande rättspraxis ska vara vägledande för besluten.

3.4 Minimibelopp

Minimibeloppet skall tillförsäkra den enskilde tillräckliga medel för sina personliga behov. En schablon för beräkning av minimibelopp fastställs av regeringen och följande poster är medräknade: livsmedel, kläder och skor, fritid, hygien, telefon, hemförsäkring, hälso- och sjukvård, tandvård, läkemedel, hushållsel, förbrukningsvaror, resor och möbler och husgeråd.

Minimibelopp för olika hushållstyper

Ensamboende: $(1,3546 \times \text{prisbasbeloppet})/12$

Makar och registrerade partners: $(1,1446 \times \text{prisbasbeloppet})/12$

För personer under 61 år höjs minimibeloppet 10%

Individuellt minimibelopp

För familjer med hemmavarande barn under 18 år höjs förbehållsbeloppet med skäliga kostnader för hemmavarande barn utifrån Konsumentverkets beräkningar för hushållens kostnader.

Den enskilde kan ansöka om höjning av minimibeloppet av andra skäl. Kostnaden som tas hänsyn till ska vara stadigvarande, av inte ringa storlek och bedömas ingå i begreppet skälig levnadsnivå.

Kommunen har rätt att sänka minimibeloppet för de poster som den enskilde inte har kostnader för, exempelvis hushållsel som ingår i boendekostnaden.

3.4.1 Minimibelopp på särskilt boende

I Älvkarleby görs en höjning av minimibeloppet för matkostnaden för dem som bor i särskilt boende. Höjningen räknas ut genom differensen mellan kostavgiften på särskilt boende och Konsumentverkets referensvärde för livsmedelskostnader. Genom att räkna fram skillnaden mellan avgiften för kost och kostnaden för råvaror så får man fram tillagningskostnaden.

3.4.2 Höjning beräknas enligt följande:

Den fördyrande delen av kostavgiften består av tillagningskostnaden.

Konsumentverkets beräkningar av livsmedelskostnader (61-74 år+75 år och äldre)/2

Kostavgift minus livsmedelskostnader = tillagningskostnaden, den fördyrande delen.

Mellanskillnaden ger ett tillägg av förbehållsbeloppet för boende på särskilt boende.

Den som bor på särskilt boende har inte kostnader för hushållsel och förbrukningsmaterial, vilka är kostnader som ryms i Minimibeloppet. Därför görs ett individuellt avdrag från förbehållsbeloppet för de som bor i särskilt boende.

3.4.3 Sänkningarna beräknas enligt följande:

- Hushållsel bygger på en normalkonsumtion för ett rum på 31,7 kvadrat (1 500 kWh) och innefattar kostnader för el, energiskatt och fast avgift. Följer årliga kostnadsökningen, generellt 2 % årligen, men stäms av mot faktisk kostnadsökning varje år. Pensionsmyndighetens föreskrift (PFS 2019:3) används för att uppskatta kostnaden för hushållsel. Där anges att kostnaden tas fram genom att multiplicera kostnaden 3,5 (för solceller) för hushållsel med lägenhetens yta.
Tallmon $3,5 \times 31,7 = 111$ kr/ månad.
- Möbler och husgeråd m.m. följer årliga kostnadsökningen, generellt 2 % årligen men stäms av mot faktisk kostnadsökning varje år.
- Förbrukningsvaror (tvätt- och rengöringsmedel, toalett- och hushållspapper o.s.v.). Följer årliga kostnadsökningen, generellt 2 % årligen men stäms av mot faktisk kostnadsökning varje år.

3.5 Högkostnadsskydd - maxtaxa

De nationella riktlinjerna om avgifter för vård- och omsorgsinsatser anger ett tak för hur hög avgiften får bli.

Högekostnadsskyddet för vård och omsorgsinsatser beräknas utifrån $1/12$ av $0,5392 \times$ prisbasbeloppet.

För de som bor i sådant särskilt boende där hyreslagens regler inte är tillämpliga beräknas högekostnadsskyddet utifrån $1/12$ av $0,5539 \times$ prisbasbeloppet.

3.5.1 Avgifter som ingår i maxtaxan

I Älvkarleby kommun ingår hemtjänstavgift enligt SoL, hemsjukvård, trygghetsringning samt trygghetslarm i maxtaxan.

3.5.2 Avgifter som inte ingår i maxtaxan

Kostnaderna för måltider och hyra i särskilt boende ingår i minimibeloppet och omfattas därför inte av högekostnadsskyddet.

3.6 Avgiftsbefrielse

Om avgiftsutrymmet är noll eller mindre tas inga av de avgifter ut som ingår i högekostnadsskyddet (maxtaxan) Kostnad för måltider och hyra ska alltid betalas.

4. Jämkning av avgifter

4.1 Dubbla boendekostnader

I samband med flytt till särskilt boende kan enskilda drabbas av dubbla boendekostnader. I Älvkarleby kan enskilda då ansöka om jämkning av

boendekostnad för maximalt 3 månader. En förutsättning är att den enskilde inte har tillgångar som överstiger ett basbelopp

4.2 Makar och registrerade partners som bor åtskilt

Om den ena maken/makan flyttar till särskilt boende ska beräkningen av avgiften göras utifrån principen att det är olika hushåll. Inkomsterna läggs i dessa fall inte samman, utan avgiften sätts utifrån inkomsten för den som får insatserna. Dock ska den kvarboende maken/makan ovillkorligen vara garanterad ekonomiska möjligheter att bo kvar i sin befintliga bostad och inte tvingas att flytta ifrån densamma. I sådana fall kan avgiften jämkas för den maken/makan som flyttat till särskilt boende.

5. Reducering av avgifter

5.1 Frånvaro särskilt boende

I särskilt boende görs avdrag vid frånvaro för omvårdnad och kost. Reducering sker med 1/30 del av månadsbeloppet för kost respektive omvårdnad vid frånvaro. Avdrag görs från första dag.

6 Avgiftshandläggning

6.1 Debitering av avgift

Avgifterna debiteras månadsvis i efterhand.

6.2 Hyror i särskilda boendeformer

6.2.1 Hyressättning i kommunala boendeformer

Hyror för bostäder i kommunens särskilda boendeformer är marknadsanpassade enligt vissa bruksvärdesprinciper. Hyrorna bestäms i enlighet med en förhandlingsordning som överenskommit mellan kommunen och hyresgästföreningen. Hyrorna ändras första april.

6.2.2 Hyressättning i boendeform hos annan vårdgivare

Om en person, för vilken kommunen har betalningsansvaret för vården, vistas i boendeform hos annan vårdgivare ska fastställd hyra för den aktuella bostaden användas om sådan finns. I annat fall ska bostäderna klassificeras på samma sätt som kommunens särskilda boendeformer.

6.2.3 Hyreskontrakt

Bostäder i kommunens särskilda boendeformer upplåts med hyreskontrakt. Uppsägningstiden är en månad.

6.2.4 Debitering av hyror i särskilda boendeformer

Hyresgäst som flyttar in i särskild boendeform betalar hyra första månaden efter antalet återstående kalenderdagar i månaden. Hyran betalas för innevarande månad och inte i förskott.

6.2.5 Byte av bostadstyp

Vid byte av bostadstyp i särskild boendeform, som innebär förändrad hyra, debiteras hyra efter antalet kalenderdagar inom respektive boendeform.

6.3 Vilka som ska betala avgift

Efter beräkning av avgiftsutrymme betalas avgiften av personer som har insatser enligt SoL, HSL och LSS som är avgiftsbelagda i kommunen enligt den av Kommunfullmäktige fastställda taxan för avgifter. Vårdnadshavare betalar avgift för deras barn utifrån inkomst och insats.

6.4 Inkomstförfrågan

Inkomstförfrågan skickas ut en gång per år samt vid nya omsorgstagare. Den enskilde ska inom två veckor besvara inkomstförfrågan. Om så inte sker kan inte avgiften kontrolleras mot personens betalningsförmåga. Högsta avgift debiteras fram till dess inkomstförfrågan inkommer. Inkomstförfrågan ska skrivas under av den enskilde, dennes legala företrädare eller person med fullmakt från den enskilde. Ingen justering görs retroaktivt i de fall inkomstförfrågan kommer in efter att fakturan skapats.

6.4.1 Bostadstillägg

Kommunen informerar om enskildas möjlighet att söka bostadstillägg.

6.5 Omprövning och ändring av avgiftsbeslut

Avgiftsbeslut fattas vid nya insatser, förändrade inkomster eller förändrade familjeförhållanden samt vid den årliga omprövningen.

6.6 Den enskildes skyldigheter

Den enskilde lämnar inkomstuppgifter på heder och samvete och ska snarast underrätta kommunen förändringar som kan påverka avgiftsbeslutet. Vid begäran från kommunen ska underlag kunna visas som styrker uppgifterna.

6.7 Tilläggsdebitering

Ingen tilläggsdebitering sker bakåt i tiden i de fall kommunen har brustit och den enskilde har betalat för låg avgift. Avgiften ändras från den månad felet upptäckts.

Felaktig avgiftsberäkning rättas tre månader bakåt om omsorgstagaren lämnat oriktiga uppgifter som medfört att den enskilde betalat för låg avgift till kommunen.

6.8 Återbetalning

Om kommunen är ansvarig för felaktig beräkning som medfört att den enskilde betalat för hög avgift återbetalas den enskilde det belopp som felaktigt debiterats som mest 1 år bakåt.

Om den enskilde lämnat felaktiga uppgifterna som medfört för hög avgift fattas nytt avgiftsbeslut när den enskilde inkommit med korrekta uppgifter.

Ingen retroaktiv rättelse sker.

7. Omprövning och ändring av avgifter

7.1 Årlig omprövning

En allmän omprövning av avgifterna ska normalt ske 1 april varje år, med tillämpning av ändrade basbelopp, skattebestämmelser, inkomstuppgifter, boendekostnader m.m. vid lämplig tidpunkt som kommunen bestämmer. Kommunen kan dock besluta om att senarelägga omprövningen av praktiska skäl. Den enskilde är dock skyldig att snarast meddela ändrade förhållanden som kan påverka avgiften.

7.1.1 Ändring av beslut om avgift

Ny beräkning ska göras om något förhållande som kan påverka avgiftens storlek ändras.

Det kan gälla till exempel:

- Ändrade inkomstförhållanden
- Ändrat civilstånd
- Behov av högre förbehållsbelopp
- Beviljade, ändring eller upphörande av bostadstillägg/-bidrag
- Ändring av prisbasbelopp
- Ändring av boendekostnad

Ändring av avgift på grund av ändrat prisbasbelopp får göras utan föregående underrättelse till den enskilde. Huvudregeln är att ändring av avgift ska gälla från och med den månad som uppgifterna kom in. Av särskilda skäl kan ändringen komma att gälla tidigare. Kommunen ska försäkra sig om att den enskilde får information på ett sådant sätt att det tydligt framgår vad ändringen beror på. Det är dock den enskilde själv som ska medverka till omräkning av avgiftsunderlaget och lämna nytt underlag för sådan omräkning.

7.2 Delegering av olika beslut om avgifter

Beslut om avgifter, individuella tillägg till förbehållsbeloppet, nedsättning av avgift samt avgiftsbefrielse sker enligt fastställd delegationsordning från Omsorgsförvaltningen.

7.3 Utformning av avgiftsbeslut

Den enskilde ska få ett skriftligt avgiftsbeslut där det framgår vilka uppgifter som använts i avgiftsunderlaget och beloppen för de slutliga avgifterna. Vidare ska avgiftsbeslutet innehålla uppgift om vilken eller vilka lagparagrafer som ligger till grund för avgiftsbeslutet och uppgift om hur och inom vilken tid den enskilde kan besvara sig över beslutet.

Avgiftsbeslutet ska skrivas på ett sådant sätt att den enskilde ska kunna se vilket som kan bli den högsta avgiften utifrån beviljat bistånd. Detta eftersom avgiften kan variera mellan olika månader i de fall den enskilde betalar för utförd tid (hemtjänst).

Även om avgiftsutrymmet blir en minuspost (redovisas som 0 kr) skickas besluten till den enskilde.

Bsluten ska normalt ges en giltighetstid på högst ett år d v s tills nästa generella omprövning av avgifterna. Om det är känt att vissa uppgifter kommer att ändras i avgiftsunderlaget som kan komma att påverka avgifterna bör kortare giltighetstid sättas.

I Älvkarleby kommun registreras ett från och med datum på avgiftsbeslutet som sedan gäller till nästa förändring men högst ett år.

8. Egenavgifter för vuxna

8.1 Egenavgift vid placering

8 kap 1§ SoL reglerar vilka avgifter kommunen kan ta ut vid insatser för vuxna. Lagen skiljer mellan stöd- och hjälpinsatser av behandlingskaraktär och andra stöd och hjälpinsatser.

8.1.1 Insatser med syftet behandling

Huvudregeln är att behandlingsinsatser ska vara kostnadsfria för den enskilde. Kommunen har dock rätt att ta ut en avgift för kost och logi oavsett om vården bereds enligt SoL eller LVM.

Egenavgift för vuxna vid placering på HVB eller familjehem i behandlingssyfte debiteras med 80 kronor per dygn. Högsta avgift som får tas ut regleras i socialtjänstförordningen 6 kap. 1§.

Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till en lägre nivå eller efterges helt enligt 9 kap 4§ SoL. Om den enskilde har försörjningsstöd bör avgiften helt efterges.

8.1.2 Insatser med syftet andra stöd och hjälpinsatser

8 kap 1§ SoL anger att kommunen får ta ut skälig ersättning för insatser med syftet andra stöd och hjälpinsatser. Kommunallagen reglerar att avgifterna inte får överstiga kommunens självkostnadspris.

Egenavgifter för vuxna vid placering på stödboende, HVB eller familjehem med syftet stöd och andra hjälpinsatser debiteras kost med 80 kronor per dygn och logi med en avgift på 71 kronor per dygn. Logiavgiften baseras på avgiften högsta avgift för SÄBO som inte omfattas av hyreslagen vilket beräknas $0,5539 \times$ en tolfedel av prisbasbeloppet.

8.1.3 Betalning av egenavgift vid stöd- och omvårdnadsboende

Huvudregeln är att den enskilde själv ska ansvara för betalning av egenavgiften. Enligt ramavtalet för upphandlad verksamhet betalar dock den enskilde i normalfallet egenavgiften för stöd- och omvårdnadsboende direkt till vårdgivaren.

I de fall placering sker utanför ramavtal åligger det kommunen att fakturera klienten för egenavgift om inte annat avtalats om. Vid stöd i form av stödboende och omvårdnadsboende eller annat likvärdigt boende fastställer kommunen själv en skälig ersättning. Detta innebär att vid dylik placering ska klienten där helpension ingår, betala 151 kronor/vårddygn. 71 kronor av dessa är schablonkostnad för boendet.

Om den enskilde saknar inkomst eller har så låg inkomst att full avgift inte kan tas ut kan avgiften fastställas till ett lägre belopp eller efterges helt enligt 9 kap 4 § SoL. Vårdgivaren ansvarar i sin tur för att egenavgiften betalas av den enskilde. Kommunen betalar i dessa fall placeringskostnaden minus eventuell egenavgift till vårdgivaren. I de fall placering sker utanför ramavtal åligger det kommunen att fakturera klienten för egenavgift om inte annat avtalats om. Vårdgivaren har aldrig rätt att kräva in egenavgiften om den enskilde inte betalar frivilligt.

8.2 Krav på ersättning och eftergift

Om den enskilde inte frivilligt betalar avgiften kan socialtjänsten med stöd av 9 kap 3§ SoL väcka talan om återkrav hos förvaltningsrätten. Innan sådan talan väcks ska en bedömning göras om den enskildes betalningsförmåga. Beslut om att delvis eller helt efterge fordran fattas enligt 9 kap 4§ SoL.

9. Egenavgifter för föräldrar vars barn får vård utanför egna hemmet

Föräldrabalken 7 kap 1§ anger att föräldrar, var för sig, har en underhållsskyldighet gentemot sina barn. Om ett barn under 18 år genom socialtjänstens försorg får vård i annat hem än det egna, är föräldrarna skyldiga att i skälig utsträckning bidra till kommunens kostnader (SoL 8 kap 1§ och LSS 20§). Det gäller för placeringen enligt både SoL, LVU och LSS. Skyldigheten upphör den dag barnet fyller 18 år, även om barnet går på gymnasiet.

Ersättningsbeloppet bestäms efter samma grunder som enligt lagen om underhållsstöd.

(6 kap. 2-4 §§ SoF)

9.1 Föräldrars ersättningsskyldighet till kommunen

När ett barn dygnet-runt-placeras genom kommunens försorg ska regelmässigt en utredning om föräldrarnas försörjningsförmåga göras och beslut ska fattas enligt följande:

- Beslut om föräldrarnas ersättningsskyldighet ska alltid fattas så snart placeringstiden överstiger en månad. Om placeringstiden överstiger en månad gäller ersättningsskyldigheten från den dag placeringen verkställdes, vilket innebär att beslutet ibland blir retroaktivt. Detta gäller oavsett om det är en stadigvarande placering, en tillfällig placering under utredningstiden eller om barnet flyttas. Det avgörande är att föräldern inte har barnet hemma på minst en månad.
- Ett beslut ska fattas för vardera föräldern. Det gäller även om föräldrarna är sammanboende.
- Beslutet ska alltid innehålla ett beslutat ersättningsbelopp. Ersättningsbeloppet kan vara 0 kr. Beloppet får inte överstiga vad som för varje tid motsvarar underhållsstödsbeloppet. Beslutet kan omprövas under hela placeringstiden. Föräldrarna har skyldighet att meddela ändrade förhållanden.
- Om det framräknade ersättningsbeloppet blir lägre än 100 kr per barn och månad tas ersättningen inte ut från föräldern.
- För kortare placeringstid än en månad tas ingen ersättning ut från föräldrarna. Beslut om eftergift enligt 9 kap 4§ SoL ska fattas.
- Om en förälder inte betalar ersättning i enlighet med fattat beslut är utgångspunkten att kravåtgärder alltid ska vidtas. Vid placeringar enligt SoL och LVU ska ställning tas till om förutsättningar finns för ersättningstalan hos förvaltningsrätten.

9.2 Beräkning av ersättningen

Var och en av föräldrarna ska ersätta kommunen med belopp motsvarande återbetalningsbeloppet vid underhållsstöd. Som underlag för beräkningen utgår man dels från inkomster enligt uppgifter från det senast fattade taxeringsbeslutet och dels från det totala antal barn som föräldern är försörjningsskyldig för enligt 7 kap.1 § FB. Även om föräldrarna är sammanboende kan de ha olika antal barn. Om en förälder har fullgjort sin underhållsskyldighet genom att betala ett engångsbelopp eller annat bidrag till barnets underhåll för den tid då barnet är placerat, behöver föräldern inte bidra till kommunens kostnader för vården.

10. Överklagande

10.1 Överklagande av kommunens avgiftssystem

Beslut om avgifter fattas av kommunfullmäktige. Sådana beslut överklagas genom laglighetsprövning enligt kap 10, Kommunallagen. Överklagan görs till Förvaltningsrätten. Riktlinjer kring avgifter fastställs hos Vård- och omsorgsnämnden.

10.2 Överklagande av enskilt avgiftsbeslut

Beslut om avgifter i ett enskilt fall enligt SoL 8 kap 4-9 §§, överklagas genom förvaltningsbesvär enligt SoL 16 kap 3 § hos allmän förvaltningsdomstol. Det kan gälla beslut om avgiftens storlek, avgiftsändring, beräkning av avgiftsunderlag, boendekostnad och förbehållsbelopp.

Detta gäller Individuella beslut som rör:

- Beräkning av avgiftsunderlaget (inkomstberäkningen) jml. SoL 8 kap, 4 §
- Förbehållsbelopp jml. SoL 8 kap, 6 -8 §§
- Boendekostnaden jml. SoL 8 kap, 5 §
- Beslut om avgift och avgiftsändringar jml. SoL 8 kap, 9 §

Besluten kan överklagas var för sig enligt SoL 16 kapitlet 3 §. Vid bifall till den överklagande kan domstolen ersätta det överklagade beslutet med ett nytt beslut.

Överklagande ska komma till Förvaltningsrätten inom tre veckor från det att beslutet tillkännagivits eller att protokoll över beslutet har justerats. Kommunens handläggare ska vid behov vara behjälpliga med överklagande om den enskilde begär detta.

I skrivelsen ska den klagande ange vilket beslut som överklagas, hur man anser att beslutet ska ändras och varför ändringen önskas. Skrivelsen ska undertecknas och uppgift ska finnas om adress, telefonnummer och personnummer. Överklagandet skickas till Vård- och omsorgsförvaltningens avgiftshandläggare. Om handläggaren inte finner anledning att ändra beslutet så sänds ärendet vidare till Förvaltningsrätten för prövning.

**Information om kommunens taxor och avgifter, se beslut i
Kommunfullmäktige 2020-02-19**